

University of Groningen

De Wet verplichte meldcode geëvalueerd

Ridderbos-Hovingh, Chantal; Winter, Heinrich; Frederiks, Brenda; Woestenburg, Nicolette

Published in:
 Tijdschrift voor Gezondheidsrecht

DOI:
[10.5553/TvGR/016508742021045005003](https://doi.org/10.5553/TvGR/016508742021045005003)

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2021

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Ridderbos-Hovingh, C., Winter, H., Frederiks, B., & Woestenburg, N. (2021). De Wet verplichte meldcode geëvalueerd: de eerste stappen gezet, maar doel nog niet bereikt. *Tijdschrift voor Gezondheidsrecht*, 2021(5), 467-474. <https://doi.org/10.5553/TvGR/016508742021045005003>

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

De Wet verplichte meldcode geëvalueerd: eerste stappen gezet, maar doel nog niet bereikt

mr. C.M. Ridderbos-Hovingh, prof. dr. H.B. Winter, mr. dr. B.J.M. Frederiks & mr. N.O.M. Woestenburg*

1. Inleiding: hoofdlijnen en doelstellingen van de wet

De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (hierna: Wet verplichte meldcode) trad op 1 juli 2013 in werking.¹ De wet introduceerde voor organisaties binnen de sectoren gezondheidszorg, jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, kinderopvang en justitie de verplichting om een meldcode vast te stellen, te implementeren en het gebruik en de kennis hiervan onder werknemers te bevorderen. Medewerkers en zelfstandige beroepsbeoefenaren zijn verplicht de (door de beroepsverenigingen ontwikkelde) meldcodes toe te passen. De meldcode bevat vijf stappen aan de hand waarvan professionals bepalen of ze een melding doen bij Veilig Thuis en of er hulp kan worden ingezet bij vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Het doel van de Wet verplichte meldcode is dat sneller en adequater hulp kan worden geboden bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling, zodat het geweld stopt. Onder huiselijk geweld en kindermishandeling worden ook vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties verstaan, waaronder ouderenmishandeling. Het doel kan volgens de memorie van toelichting worden bereikt door het consequent toepassen van een meldcode, omdat daarmee de vroegsignalering wordt verhoogd.² Met een meldcode weten organisaties en professionals welke stappen zij moeten zetten als zij vermoedens hebben of signalen krijgen van huiselijk geweld en kindermishandeling. In het Besluit verplichte meldcode is vastgelegd welke elementen minimaal in een meldcode moeten worden opgenomen, waaronder een stappenplan bestaande uit vijf stappen. Deze verplichte stappen moeten ervoor zorgen dat een zorgvuldige afweging wordt gemaakt, voordat eventueel door een professional wordt overgegaan tot het (laten) inzetten van hulp of het doen van een melding.³ De wijziging van het Besluit verplichte meldcode per 1 januari 2019 (de 'verbeterde meldcode'), waarbij een afwegingskader is ingevoerd, dient te bewerkstelligen dat

* Chantal Ridderbos-Hovingh is werkzaam bij Pro Facto. Heinrich Winter is werkzaam bij Pro Facto en is daarnaast hoogleraar Bestuurskunde aan de Rijksuniversiteit. Brenda Frederiks is werkzaam bij Amsterdam UMC, locatie VUmc. Nicolette Woestenburg is werkzaam bij Pro Facto.

1 Wet van 14 maart 2013 tot wijziging van diverse wetten in verband met de invoering van de verplichting voor bepaalde instanties waar professionals werken en voor bepaalde zelfstandige professionals om te beschikken over een meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling en de kennis en het gebruik daarvan te bevorderen, onderscheidenlijk die meldcode te hanteren (verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling), *Stb.* 2013, 142, inwerkingtreding 1 juli 2013 (*Stb.* 2013, 247).

2 *Kamerstukken II* 2011/12, 33062, nr. 3.

3 Besluit van 16 juli 2013, houdende vaststelling van de minimumeisen voor de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

mr. C.M. Ridderbos-Hovingh, prof. dr. H.B. Winter, mr. dr. B.J.M. Frederiks & mr. N.O.M. Woestenburg

gevallen van ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling dan wel vermoedens daarvan bij Veilig Thuis worden gemeld.⁴

Het evaluatieonderzoek van de Wet verplichte meldcode waarover dit artikel gaat, betreft het evalueren van de algemene werking en effectiviteit van de meldcode, waarbij de vraag centraal staat of de wet professionals ondersteunt en stimuleert tot actie opdat sneller en adequater hulp kan worden geboden bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.⁵ Vier thema's staan in dit artikel centraal: invoering en implementatie (par. 2), gebruik (par. 3), werking (par. 4) en samenwerking (par. 5). Op 21 december 2020 reageerden de Staatssecretaris van VWS en de Minister van Rechtsbescherming (hierna: de bewindspersonen) op de evaluatie en de aanbevelingen; hun reactie is in dit artikel per onderwerp verwerkt en van een reactie voorzien.⁶

2. Invoering en implementatie

Invoering meldcode

De evaluatie laat zien dat de invoering van de meldcode overeenkomstig de uitgangspunten van de wetgever lijkt te zijn verlopen. Het algemene beeld is dat, uitzonderingen daargelaten, de meldcode in vrijwel alle organisaties is ingevoerd. Met alleen de invoering van een meldcode is de implementatie nog niet afgerond; de organisaties dienen ook de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen. Op deze manier moeten een veilige werkomgeving en randvoorwaarden voor de professional gecreëerd worden waarbinnen hij of zij met de meldcode aan de slag kan gaan. Uit het praktijkonderzoek komt naar voren dat organisaties het gebruik van de meldcode bevorderen door bijvoorbeeld het hebben van één aanspreekpunt binnen de organisatie, het bieden van trainingen of cursussen of door het gebruik van de meldcode aan de orde te stellen tijdens regulier werkoverleg. In de evaluatie hebben we aanbevolen om te komen tot een doelgroepgericht implementatieproces per beroepsgroep en/of instelling waarin aandacht is voor de voorkomende vormen van afhankelijkheidsrelaties én vormen van geweld. Uit een aantal eerdere van deze implementatietrajecten bleek deze meerwaarde ook. Het is aan de beroepsgroepen en instellingen om over te gaan tot deze doelgroepgerichte implementatie. Bij deze voorlichting is het van belang dat onder meer de volgende onderwerpen aan de orde komen: het herkennen van andere vormen van geweld dan fysiek geweld, gesprekstechnieken, het voeren van een gesprek met het kind, en het met betrokkene(n) bespreekbaar maken van de situatie, het

4 Stb. 2017, 291.

5 C.M. Ridderbos-Hovingh e.a., *Evaluatie Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*, Den Haag: ZonMw 2020. Het onderzoek werd gelijktijdig met de tweede evaluatie van de Wet verwijzindex risicjongeren uitgevoerd. De evaluatie is zowel rechtswetenschappelijk als empirisch van aard. Naast een analyse van wet- en regelgeving en bestaande rapporten is daarbij gebruik gemaakt van interviews, vragenlijstonderzoek onder professionals, organisaties en gemeenten, groeps gesprekken met professionals, gesprekken met jeugdigen en volwassenen die met geweld te maken hebben gehad, en een expertmeeting. De enquête heeft te weinig respons opgeleverd om betrouwbare resultaten per sector weer te geven, daarom zijn in dit artikel geen resultaten per sector opgenomen.

6 *Kamerstukken II 2020/21*, 28345, nr. 236 (Voortgangsrapportage Geweld hoort nergens thuis van 21 december 2020).

doel van de gesprekken met betrokkene(n), de (al dan niet) toestemming bij het melden en de kindcheck.

De bewindspersonen onderstrepen in hun reactie het belang van het vergroten en verbeteren van het gebruik van de verplichte meldcode. Daartoe is een heel aantal activiteiten in gang gezet, variërend van een 'meldcodetour' – een op professionals gerichte digitale voorlichtingsactie, en een meldcode-app tot deskundigheidsbevordering. Naar onze mening is dit van toegevoegde waarde en dragen deze activiteiten zeker bij aan het daarmee beoogde doel. Maar ook de beroepsgroepen en organisaties zullen hun steentje aan de implementatie en voorlichting moeten gaan bijdragen.

Aanwijzing van aandachtsfunctionarissen

Het aanwijzen van een of meerdere werknemers als aandachtsfunctionaris is sinds de invoering van de Wet verplichte meldcode een bekend fenomeen in alle sectoren. Zij kunnen bijdragen aan het verlagen van de drempel in stap 2 van het stappenplan, wanneer met collega's over vermoedens en signalen overlegd dient te worden. De aanwezigheid van aandachtsfunctionarissen heeft ook een positief effect op het daadwerkelijk melden bij Veilig Thuis omdat de aandachtsfunctionaris behulpzaam is bij het doorlopen van het gehele stappenplan en meedenkt over het te voeren gesprek, over de te maken afwegingen en de gevolgen daarvan. Ook kan deze functionaris bijdragen aan het organiseren van trainingen voor professionals en dat blijkt in alle sectoren nodig. Daarom hebben we de minister aanbevolen te overwegen om het aanwijzen van een aanspreekpunt voor sector-specifieke geweldsvormen én de meldcode verplicht te stellen. We hebben daarbij gewezen op het ten tijde van de evaluatie lopende onderzoek naar de rol van aandachtsfunctionarissen of deskundige collega's en aanbevolen de resultaten daarvan mee te nemen in de overwegingen.⁷

Het verplicht voorschrijven van een aandachtsfunctionaris of een aanspreekpunt past volgens de bewindspersonen niet bij het vinden van een passende oplossing voor de gevarieerde beroepspraktijk. Bovendien geven zij aan dat er randvoorwaarden nodig zijn zoals deskundigheid, tijd, geld en mandaat. Het Ministerie van VWS gaat met organisaties in het veld in gesprek om na te gaan wat in het algemeen en binnen de beroepsgroep nodig is voor een duurzame implementatie en borging van de meldcode en te bezien hoe het ministerie hierbij kan helpen. De inspecties IGJ en JenV gaan onderzoek doen naar de toepassing van de meldcode en de voorwaarden voor succes. In de aanbevelingen van eerder genoemd onderzoek⁸ wordt onder andere aangegeven dat onderzocht moet worden per sector – en mogelijk per organisatietype – of het verstandig is om het hebben van een aandachtsfunctionaris te stimuleren. De keuze voor aanvullend, sectorspecifiek onderzoek voorafgaand aan het eventueel verplichten is daarmee volgens ons goed verdedigbaar.

7 Het onderzoeksrapport is eveneens in 2020 verschenen. *Verkenkend onderzoek, aandachtsfunctionarissen meldcode*, Amsterdam: Knapp Advisory Services, 2020.

8 *Verkenkend onderzoek, aandachtsfunctionarissen meldcode*, Amsterdam: Knapp Advisory Services, 2020.

mr. C.M. Ridderbos-Hovingh, prof. dr. H.B. Winter, mr. dr. B.J.M. Frederiks & mr. N.O.M. Woestenburg

Kind- en mantelzorgverleningscheck

In de Wet verplichte meldcode is een kindcheck opgenomen waardoor professionals een controle (op de aanwezigheid van kinderen in het gezin) moeten uitvoeren op het moment dat een volwassen cliënt in een situatie verkeert die mogelijk schade kan veroorzaken aan minderjarige kinderen. Uit de evaluatie blijkt dat juist in de sectoren waar met volwassenen (en niet of in mindere mate met kinderen) wordt gewerkt de bekendheid van de kindcheck gering is. Ook is het gebruik van de kindcheck, in alle sectoren en ook bij professionals die wel bekend zijn met de kindcheck, erg wisselend. Niet alle professionals weten wat van hen verwacht wordt als blijkt dat er een (tweede of derde) kind betrokken is; de kindcheck werkt veelal nog als 'afvink'-systeem. We concluderen daarmee dat het instrument kindcheck zijn werking mist. Het bestaansrecht van de kindcheck kan daardoor – op onjuiste gronden – ter discussie worden gesteld door professionals. Gezien het belang van de kindcheck en de geringe bekendheid van de check ligt het voor de hand te investeren in het vergroten van die bekendheid. Naar verwachting leidt een grotere bekendheid tot toegenomen gebruik ervan.

Aanbeveling aan de minister is om de kindcheck uit te breiden naar een meer omvattende check, waaronder alle kwetsbaren in afhankelijkheidsrelaties in de directe omgeving van de betrokkene vallen, zoals (mantel)zorgafhankelijke personen. In reactie op deze aanbeveling geven de bewindspersonen aan dat zij eerst willen inzetten op het vergroten van de bekendheid en kennis van de bestaande check. Dat lijkt ons een gemiste kans. Achtergrond van onze aanbeveling is de in 2015 ingevoerde Jeugdwet, die als doel heeft het in samenhang oppakken van problematiek bij jeugdigen en gezinnen; gestreefd wordt naar één gezin, één plan, één regisseur. De uitgangspunten van integraal denken en werken worden breed gedragen binnen de hulpverlening. Dit vraagt om een brede manier van kijken en aanpakken bij het gebruik van de meldcode. Door de voorlichting en uitbreiding van de check niet gezamenlijk uit te voeren worden volgens ons kansen voor een adequate implementatie gemist en worden professionals meermaals belast met het implementeren en hanteren van nieuwe werkwijzen.

3. Het gebruik van de meldcode

Ervaren meerwaarde

In de praktijk zijn waar het gaat om het gebruik van de meldcode verschillen zichtbaar tussen niet-zorgverleners (zoals justitiële inrichtingen, kinderopvang en scholen) en zorgverleners (jeugdzorg, gezondheidszorg etc.). De verschillen zijn niet als negatief of positief te kwalificeren, maar zijn afhankelijk van de sector waarin met de meldcode gewerkt wordt. Er is daarmee geen aanleiding om te concluderen dat de meldcode geen meerwaarde heeft in sectoren waar geen sprake is van behandelsituaties. Wel vragen de implementatie en het gebruik van de meldcode om een meer programmatische aanpak per specifieke sector.

Herkennen van signalen

De wetgever legt de verantwoordelijkheid te reageren op signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld bij degene die deze signalen ontvangt. Hier ligt de veronderstelling aan ten grondslag dat professionals deze signalen opvangen én kunnen herkennen. Aan de

vraag of zij hiertoe in staat zijn heeft de wetgever weinig aandacht besteed. In de praktijk blijkt het herkennen van signalen moeilijk voor professionals. Dat heeft mede zijn oorzaak in het feit dat, uitzonderingen daargelaten, het herkennen van signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld niet tot de primaire werkzaamheden behoort waarvoor de professionals (zelf ervaren te) zijn opgeleid. Waar de zichtbare signalen voor sommige professionals al lastig zijn waar te nemen, geldt dit zeker voor de minder zichtbare en moeilijker herkenbare signalen bij bijvoorbeeld psychische mishandeling en financiële uitbuiting. Investeren in (sectorspecifieke) scholing op het gebied van signaalherkenning is een voor de hand liggende stap. Het kunnen herkennen van signalen is immers voorwaardelijk voor het gebruik van het stappenplan.

Doel van het gesprek met betrokkene

Uitgangspunt van de meldcode is openheid over het vermoeden van huiselijk geweld in de richting van de betreffende cliënt (of kinderen en/of ouders in geval van kindermishandeling). Het gesprek met de betrokkene is om die reden opgenomen als een belangrijk onderdeel van de meldcode (stap 3). Het gesprek heeft als doel signalen in kaart te brengen en ouders en/of het kind de gelegenheid te geven om op de vermoedens te reageren. Uit het evaluatieonderzoek blijkt dat in de praktijk het idee bestaat dat het gesprek tot doel heeft toestemming te verkrijgen voor het doen van een melding bij Veilig Thuis. Deze veronderstelling belemmert vervolgens het te voeren gesprek.

Hoewel in de praktijk ook de vertrouwensrelatie met de cliënt genoemd wordt als reden om niet in gesprek te gaan met betrokkenen, waaronder de ouders en/of het kind, bevestigen het juridische kader, de parlementaire geschiedenis, de uitleg bij de meldcodes en de jurisprudentie dat juist het niet in gesprek gaan met betrokkenen nadelig is voor de vertrouwensrelatie. Het is daarom van belang dat professionals weten wat het doel van het te voeren gesprek is en dat het niet noodzakelijk is om toestemming te krijgen van de ouders voor het doen van een melding. De professional moet inschatten of een melding noodzakelijk is, zich inspannen daarvoor toestemming te krijgen en de ouders en/of het kind in ieder geval inlichten over een melding.

Grondslag voor het doen van een melding

Het stappenplan van de meldcode gaat er sinds de wetswijziging van 1 januari 2019 (de 'verbeterde meldcode') van uit dat melden bij Veilig Thuis noodzakelijk is als sprake is van acute of structurele onveiligheid voor betrokkene(n). In de wetenschappelijke literatuur bestaat verschil van opvatting over de juridische grondslag voor het doen van een melding. Deze discussie speelt vooral in de gezondheidszorg omdat daar voor de meeste professionals sprake is van een (zelfstandig) beroepsgeheim op grond van de WGBO en de Wet BIG. In de praktijk heeft de onduidelijkheid over deze grondslag negatieve effecten op de afweging van professionals om wel of niet een melding te doen. Ook over het effect van de invoering van de AVG in 2018 is onduidelijkheid. De AVG heeft geen gevolgen gehad voor de criteria op basis waarvan informatie over signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling gedeeld mag worden, maar uit het empirisch onderzoek blijkt dat deze (nieuwe focus op) privacyregelgeving wel voor onrust heeft gezorgd onder professionals, waardoor zij eerder te weinig dan te veel informatie wensen te delen. Uit het onderzoek komen aan-

mr. C.M. Ridderbos-Hovingh, prof. dr. H.B. Winter, mr. dr. B.J.M. Frederiks & mr. N.O.M. Woestenburg

wijzingen naar voren dat professionals de onzekerheid of zij überhaupt mógen melden of niet, laten meewegen in de afweging om te melden bij Veilig Thuis. Onbegrijpelijk is dat vanuit juridisch oogpunt niet, zeker niet wanneer de melding zonder toestemming van de jeugdige en/of zijn wettelijke vertegenwoordiger mag plaatsvinden. Zonder toestemming betekent echter niet dat de jeugdige en/of zijn wettelijke vertegenwoordiger niet geïnformeerd moet worden over de melding. Dat dit van invloed is op de werking van de meldcode, in de vorm van een belemmering voor de professional om een melding te doen, mag duidelijk zijn.

Terminologie

Uit de evaluatie blijkt dat het verschil tussen het gebruiken van de meldcode (stap 1 tot en met 5) en het daadwerkelijk melden bij Veilig Thuis (stap 5) voor professionals onvolgende duidelijk is. De meldcode en het melden zijn voor veel professionals synoniemen. De terminologie suggereert dat melden een doel op zich is, wat in de praktijk zijn weerslag heeft op professionals en de manier waarop zij omgaan met het stappenplan. Een ander knelpunt is dat de term ‘verplichte meldcode’ ten onrechte suggereert dat het verplicht is een melding bij Veilig Thuis te doen. Ook communicatie rond de doelen van de invoering van de afwegingskaders heeft hieraan bijgedragen.

4. Werking van de meldcode

Het doel van de Wet verplichte meldcode is dat sneller en adequater hulp kan worden geboden bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling, zodat het geweld stopt. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het nadrukkelijk niet het doel van de formele wetgever was om professionals aan te sporen tot het doen van meer meldingen, maar dat het stappenplan een hulpmiddel zou zijn voor professionals waarbij een melding een van de mogelijkheden zou kunnen zijn. Door de wijziging van 1 januari 2019 (de ‘verbeterde meldcode’) lijkt het accent van de materiële wetgever, in geval van acute en structurele onveiligheid, juist wel op melden te liggen. Het is de bedoeling dat een melding bij Veilig Thuis wordt gedaan als uit het afwegingskader blijkt dat sprake is van (vermoedens van) ernstig huiselijk geweld of kindermishandeling. In de evaluatie hebben wij geconstateerd dat dit een verschuiving lijkt van het doel dat de formele wetgever voor ogen had met de verplichte meldcode. Van professionals wordt nu verwacht dat zij, naast het eventueel bieden of organiseren van hulp, deze situaties ook daadwerkelijk melden bij Veilig Thuis. De bewindspersonen geven in hun beleidsreactie aan dat hiervan geen sprake is en dat de doelen van de wet en het besluit juist in elkaars verlengde liggen. De uitleg die de bewindspersonen daarbij geven, namelijk dat met het besluit de situatie dat moest worden gekozen tussen melden óf hulpverlening tot het verleden behoort en bij bepaalde situaties beide mogelijkheden tegelijkertijd kunnen (en moeten) plaatsvinden, begrijpen wij niet. De bewindspersonen geven aan dat bij acute en structurele onveiligheid melden de professionele norm is en juist op dat punt bestaat de wijziging ten opzichte van het doel dat de wet eerst had. Uit de evaluatie blijkt dat dit veranderde perspectief op melden in combinatie met het onbegrip over de terminologie maakt dat de professionals onduidelijkheid ervaren. De bewindspersonen geven aan deze onduidelijkheid niet te zien, en daarom wordt onze aanbeveling om de doelen en uitgangspunten van de Wet verplichte meldcode en het

Besluit verplichte meldcode met elkaar in overeenstemming te brengen en te verduidelijken niet opgevolgd. Wel wordt het verduidelijken van de verbeterde meldcode meegenomen in de activiteiten naar aanleiding van de evaluatie, waarbij vermoedelijk op de eerdergenoemde op professionals gerichte voorlichtings- en trainingsactiviteiten wordt gedoeld.

In 2019 is de zogenoemde radarfunctie ingevoerd om onveilige situaties eerder en vanuit meerdere meldingen in beeld te krijgen. In de praktijk heerst onduidelijkheid over de radarfunctie. De bewindspersonen geven in hun beleidsreactie nadrukkelijk aan dat na het doorlopen van de meldcode melden bij Veilig Thuis altijd mag, ook als blijkt dat het in dat geval geen professionele norm is om te melden of geen sprake is van acuut en structureel geweld. Uit de evaluatie komt naar voren dat professionals denken dat ze in die situaties niet mogen melden. Het meenemen van de radarfunctie in de aanvullende voorlichting is wat ons betreft meer dan noodzakelijk.

5. Samenwerking

Onderdeel van de Wet verplichte meldcode is samenwerking met andere professionals in de vorm van collegiaal overleg (stap 2). Het overleggen met collega's over signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling blijkt door professionals intuïtief opgepakt te worden. De regeling functioneert goed op dit punt, zelfs professionals die niet op de hoogte zijn van de regelgeving gaan voor overleg naar de juiste plek als zij vermoedens hebben van huiselijk geweld of kindermishandeling. Nu de meldcode een middel is en geen doel, hoeft dit gebrek aan bewustzijn niet als negatief gekwalificeerd te worden.

De wet benoemt Veilig Thuis expliciet als samenwerkingspartner voor instellingen en professionals. Waar vanaf inwerkingtreding van de wet (in 2013) Veilig Thuis vooral een voorlichtingsrol had, is de organisatie tegenwoordig vaker sparringpartner en adviseur voor professionals. In vrijwel alle sectoren zijn er professionals die de meerwaarde van melden bij Veilig Thuis niet zien. Doordat verwachtingspatronen niet matchen met de taak (opvatting) van Veilig Thuis wordt het gevoel dat er na een melding niets gebeurt of onvoldoende actie wordt ondernomen versterkt. Ook lijkt het niet altijd geven van een goede terugkoppeling aan professionals door Veilig Thuis van invloed op de bereidheid om bij Veilig Thuis te melden. De vraag in hoeverre betrokkenen hulp krijgen na een melding bij Veilig Thuis is geen vraag die in het evaluatieonderzoek aan de orde was, maar het antwoord is wel relevant voor de doelbereiking van de meldcode. De mate waarin Veilig Thuis opvolging geeft aan meldingen en de snelheid waarmee dit wordt opgepakt beïnvloeden het gebruik van de meldcode in sterke mate. Daarom is onze aanbeveling aan het Landelijk Netwerk Veilig Thuis om te investeren in voorlichting aan instellingen en professionals over de rol en de taken van Veilig Thuis en daarnaast te zorgen voor een uniforme en adequate werkwijze van Veilig Thuis.

De bewindspersonen wijzen erop dat het veld Veilig Thuis steeds beter weet te vinden, hetgeen blijkt uit het sterk toegenomen aantal adviesaanvragen en meldingen. Ook meldt Veilig Thuis in zijn voortgangsrapportage dat de samenwerking met professionals is verbeterd. Door de toegenomen werkdruk zijn ook extra middelen beschikbaar gesteld aan Veilig Thuis-organisaties. Het gebrek aan kennis over de radarfunctie en het mogen melden

mr. C.M. Ridderbos-Hovingh, prof. dr. H.B. Winter, mr. dr. B.J.M. Frederiks & mr. N.O.M. Woestenburg

zonder signalen van acute of structurele onveiligheid onderstrepen echter onze mening dat het noodzakelijk blijft te investeren in voorlichting over de rol en taken van Veilig Thuis.

6. Conclusie

De conclusie van het eerste evaluatieonderzoek van de Wet verplichte meldcode is dat met de invoering van een meldcode de eerste stappen zijn gezet richting een ondersteuningsmodel voor professionals om signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling te herkennen en hen handvatten te bieden om sneller en adequater hulp te bieden. Professionals ervaren meerwaarde van het instrument en zijn bereid het instrument te gebruiken. Tegelijkertijd benadrukken we in de evaluatie verschillende aspecten die verbeterd moeten worden om het gebruik van de meldcode, en daarmee het sneller en adequater hulp bieden aan slachtoffers van geweld, te bevorderen. De aanbevelingen richten zich daarom vooral op het wegnemen van onduidelijkheden door het geven van voorlichting, informatievoorziening en een betere inbedding in werkprocessen, maar ook op een nadere duiding van de doelen van de wet.

Daarnaast richten de aanbevelingen zich op verder onderzoek. Het evaluatieonderzoek heeft de focus gelegd op de ondersteuning die professionals ervaren bij het gebruik van de meldcode (een instrument), maar geeft geen antwoord op de vraag of sprake is van het daadwerkelijk stoppen van geweld. Om de vraag naar het behalen van het einddoel van de Wet verplichte meldcode volledig te kunnen beantwoorden is nader onderzoek nodig, waarbij ook aandacht is voor andere instrumenten bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling dan alleen de meldcode. Doordat andere instrumenten soortgelijke of aanverwante doelstellingen als de meldcode hebben, is het lastig het effect van één instrument te meten. Elke maatregel heeft immers effect op de doelbereiking.

De conclusie die uit deze evaluatie volgt, is dat het instrument meldcode bijdraagt aan het bieden van een handelingswijze aan professionals als zij vermoedens hebben of signalen krijgen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Helaas zijn geen van onze aanbevelingen reden geweest voor de wetgever om aanpassingen in de wet- en regelgeving te doen. De bewindspersonen zetten enkel in op het verbeteren van voorlichting en training als middelen om de meldcode beter te laten functioneren. In tegenstelling tot ons menen zij dat verduidelijking van de doelen van de Wet en het Besluit verplichte meldcode niet noodzakelijk is en een uitbreiding van de werkingssfeer te vroeg komt. Door te investeren in de Veilig Thuis-organisaties en in de kennis bij de professionals ligt de nadruk vooralsnog op het verbeteren van de randvoorwaarden waarbinnen de Wet verplichte meldcode werking dient te krijgen.